

„Két szárnyam van: az egyik a vers, a másik a mese”

Bérczessy Gergely beszélgetése Csukás Istvánnal

Csukás István író, költő, a hazai gyerekirodalom 81 esztendőös élő legendája élete nagy pillanatairól, sorsdöntő találkozásairól mesél, s közben megnyitja annak a végtelenül szabad és gazdag világnak a kapuját, amelyben él, ahonnan mesehősei, költői motívumai is származnak...

– **Egy kisújszállási kovácmester fiaként látta meg a napvilágot. A környezet, ahol eszmélt, mennyire határozta meg gondolkodását, világlátását?**

– A sok sanyarúság, a sok küzködés ellenére a döntő fordulatokban szerencsém volt az életben. Ilyen szerencsének érzem azt is, hogy hová születtem, hol telt a gyerekkorom. Eszmélkedésem helyszíne a kovácműhely udvara volt. Rengeteg ember járt be ide. Nem csak akkor jöttek, ha dolgoztatni akartak, akkor is, ha csak beszélgetni támadt kedvük. Egy vödör vízben mindig hűlt egy palack bor meg szóda, apám pedig készített egy nagy rostát, amin lehetett kukoricát pattogatni. Beszélgettek, falatoztak, kortyolgattak. Közben bennünket, gyerekeket sem zavartak el. Az utcabeli pajtásaimmal ott éltünk, játszottunk a lovak lába között, és füleltük a felnőttek beszélgetését. Itt hallottam sok élő mesét: anekdotákat, katonatörténeteket. Gyerekként ez nagyon nagy élmény volt. Ezt is azon hatások közé sorolom, amelyek később döntőek voltak abban, hogy az olvasás és az irodalom felé fordultam.

– **Dolgoznia is kellett a műhelyben?**

– Voltak inasok, ezért nem kellett komolyabb fizikai munkát végezni. Játszani azonban szinte korlátlanul engedtek. Varázslatos hely volt a műhely: ahol a kohóból szikrák pattogtak, ahol vasat tüzesítettek, hajlítottak, ahol zene volt: csengés-bongás, reszelők sustorgása, hatalmas kalapácsok mennydörgése. Amikor egy kicsit csillapodott a munka, oda is bejártam. Apánk nevetve engedte, nem féltette a szerszámaikat, hagyott fűrni-faragni. Ezzel együtt szinte végtelen szabadságot is kaptam. Nem kérték számon minden percemet, sőt még órámat sem. Leckét nem kellett írnom – jó fejem volt –, iskola után is enyém volt a világ. Van egy mondás, amit nem én találtam ki: az önmegvalósításhoz rengeteg szabadidő kell. Ezt megkaptam. Máig legnagyobb élményem a szabadság.

– **Még gyerek volt, amikor kitért a második világháború. A család hol töltötte ezeket az éveket?**

– Otthon voltunk Kisújszálláson. Kilenc-tíz éves voltam, amikor azon a vidé-

ken harcok voltak. Olyan volt, mint egy film. Egyik nap bejöttek az oroszok, ki-verték a németeket, aztán meg visszajöttek a németek... Ellőtték a templom tornyát, de nagy tragédiák nem történtek felénk. A németek bejövetelét nem nagyon éreztük meg, az oroszokét annál inkább. Mivel apám kovács volt, a kozák tábori csendőrök hamar megtalálták: rájöttek, hogy nála lehet lovat patkoltatni. Tele lett a műhely udvara kozákokkal, apámnak még segítséget is kellett hívnia, éjjel-nappal patkolták a katonalovakat. Jó dolgunk lett emiatt, nem bántottak bennünket. Gyerekként ez inkább tűnt számomra kalandos, mintsem veszélyes időszaknak.

– **A háború után mihez kezdett az édesapja?**

– Apám életének nagy törése volt az új rendszer: elvették a műhelyét, kuláknak nyilvánították, és kis híján börtönbe zárták. Ezt követően vándormunkásként járta az országot, az akkor folyó hatalmas építkezéseken dolgozott. Olykor hetekre, hónapokra eltűnt otthonról. Érdekes módon én ugyanekkor – tizenhárom évesen – kerültem egy csodálatos iskolába Békés-Tarhosra, a grófi kastélyba. Az akkori viszonyokhoz képest nagyon kényelmes életet éltem. Zenét tanultam, közben pedig érkeztek a hírek az otthoni nyomorúságról. Ha posta jött, éjszaka lehetett is hallani némelyik társam sírását. Én nem sírtam, nem szoktam sírni, de borzasztóan el voltam keseredve. Éltre szóló törés lehetett volna ez a helyzet, ám sikerült feldolgoznom. A lelki érésnek olyan hirtelen fázisait éltem át, amit nem lett volna könnyű egyedül elviselni, túlélni – ám a zene nagyon sokat segített. Átvezetett a kamaszkoron, át azon a borzasztó kettősségen, hogy ott élek egy művészképzőben, miközben a családom és a falumbeliek megalázó körülmények között tengetik napjaikat. Komolyan vettem a tanulást, nagyokat léptem előre, hajszál híja volt, hogy nem lettem hegedűművész.

– **Mi volt ez a bizonyos hajszál?**

– A rádióknak volt egy diákköltő-pályázata, ahová egy barátom beküldte a verseimet, amelyekkel első díjat nyertem. Aztán megjelentek egy budapesti folyóiratban is ezek a versek. Az pecsételte meg a sorsomat, amikor megláttam a kinyomtatott költeményeket, amelyek mellett ott szerepelt a nevem. Tudatosan döntöttem a költészet mellett. Kétféle tehetség volt bennem: a zenei és a költői. A hegedűművész is művész, de mégiscsak interpretátor, más műveit játssza, és bennem valószínűleg az alkotó tehetség volt az erősebb. Ennek ellenére becsülettel leérettségiztem, vizsgát tettem hegedűből is. A dolog ott bújt ki a zsákból, hogy nem a kényelmes utat választottam, s a Zeneakadémiára jelentkeztem, hanem a jogi egyetemen kötöttem ki.

– **Lázadásból választotta a jogot?**

– Különösebb oka nem volt, ám mindenáron Pestre akartam kerülni. Vendég-hallgatóként nem volt nehéz bejutnom, de ez azzal is járt, hogy indexet ugyan kaptam, ám ösztöndíjat és kollégiumot nem. Így hát 1954 őszén egyszerűen beköl-

töztem a Ménesi úti fiúkollégiumba, ahol senki sem firtatta, hogy mit keresek ott. Az étkezést is meg lehetett oldani némi furfanggal: a menzára mindig tizenkettő előtt pár perccel érkeztünk, amikor kinyitották az ajtót, bementünk, a leves meg a kenyér ingyen volt – jegyet csak a második fogásért kértek. Három tányér levessel és tíz szelet kenyérrrel pedig bőséggel jól lehetett lakni.

– **Azért csak volt valami bevétele?**

– Akkoriban azért annyira már „profivá” váltam, hogy lettek rendszeres megjelenéseim. Annyi pénzt pedig kaptam egy versért, ami elég volt a szűkös létfenntartáshoz. (De egy fiatal költőnek nem az a nagy bánata, ha nincs pénze, hanem az, ha nem ismerik. Ha ismerik, akkor minden meg van bocsájtva, övé a világ...) Miután beköltöztem a kollégiumba, körbenéztem a újságosstandokon, hogy mégis milyen lapok vannak, melyek közölnek verseket. Az akkoriban indult *Művelt nép* című képes hetilapot szemeltem ki. Kinéztem a címet, sebtiben írtam két-három verset, aztán felkerestem a szerkesztőséget, ami a Hungária Kávéház fölött volt. Benyitottam az ajtón, az asztalnál ült egy kopasz, mogorva ember, aki úgy kérdezte, mit akarok, hogy közben fel sem nézett. Amikor mondtam, hogy verset hoztam, annyit mondott, tegyem le – odaraktam az asztal sarkára, elköszöntem és eljöttem. Hétfvégén jelent meg a lap, s néztem, hogy a címoldalon, nagy betűkkel ott van a versem, a nevem. Azonnal megvettem és rohantam be a szerkesztőségbe. Megint ott ült a mogorva kopasz – mint kiderült: Kellér Endre. Én lobogtatam a lapot magam elé tartva: – Ezt én írtam, ezt én írtam! Ő meg fülön fogott, és kérdezte: hány éves vagyok? – Mondom neki, tizennyolc. Erre körbevezetett a szerkesztőségben, bemutatott mindenkinek, én meg csak irultam-pirultam...

– **A sikeres belépő után hová vezetett következő útja?**

– A Hungáriába. Életemben nem voltam még kávéházban, csak álltam az ajtóban, be sem mertem menni. Aztán jött Kellér Bandi bácsi, és levitt a mélyvízbe: szinte napi rendszerességgel ott gyülekeztek azok az írók, kritikusok, irodalmárok, akiket kirugdostak az irodalmi életből, az akkor még dúló és eleven szocialista realizmusból. Bemutatott a társaságnak. Ott ültem az asztal végén és füleltem: ez lett az én egyetemem. Hallgattam a beszédüket, az anekdotáikat, és úgy éreztem, hogy valaminek – ami nagyon eleven és jó – a folytatása vagyok.

– **Minden úgy alakult, ahogy azt Tarhoson elképzelte?**

– Dehogy! Amikor tizenhat-tizenhét évesen elhatároztam, hogy költő leszek, elkezdtem utánajárni a dolognak. A zenei műveltségem átlagon felüli volt, az irodalmi azonban nulla. Nekiláttam mindent végigolvasni, amihez csak hozzáfértem. A marxista kritikákat, leninista műveket, a szocreál költészet alapjait... Katasztrófa volt! Évekbe telt, amíg kisépertem azt a sok hülyeséget – ami folytatódott az egyetemeken is. A bölcsészkaron akkor jött a nagy törés és felismerés, amikor Sztálin nyelvészeti cikkeiből kellett vizsgáznom. Nem akartam tanár lenni, nem akartam

kitűnőre vizsgáznai, így elmondtam, hogy ez egy marhaság – úgy megbuktam, mint a sicc! Forradalmi, megújulási korszakomban voltam, és szerencsére valódi akadályokat kellett leküzdenem: beszívtam a mérget, amitől meg kellett szabadulnom. Azóta egyfajta egészséges gyanakvással szemlélem a világot. Sikerült azt a szabad gondolkodási állapotot megtalálnom, ami máig megvan bennem. Különben egy olyan jó fejű, ám komplett dilis alak lett volna belőlem, akiből sajnos bőven akad ebben az országban... Sokat segített ebben, hogy bekerültem Czibor János kritikus társaságába, ahol Abody Béla, Réz Pali és Csurka Pista jártak össze kártyázni. Okos fiatal emberek voltak, akik meglehetősen éles nyelvvel beszéltek ki a kortárs világot. Hangosan elemezték a Kossuth- és Sztálin-díjas írók frissen megjelent, szörnyűbbnél szörnyűbb könyveit. Itt kaptam védőoltást, kontrát az imént említett olvasmányaimra. (Csurka később erről a társaságról, ezekről az összejövetelekről írta a *Ki lesz a bálánya?* című darabját.)

– **Túl sok nyugta nem lehetett fiatal költőként: alig volt húszéves 1956 őszén.**

– Ami számomra is meghatározó fordulatot hozott. Benne voltam az általános lelkesedésben, mentem felvonulni, huszonkettedikén éjszaka ott voltam a Műegyetemen, vitt magával az ár, ami sajnos hamar el is csendesedett. A forradalom leverése után mindössze páran maradtunk a kollégiumban, olyanok, akiknek nem nagyon volt hová hazamenni. November negyedike után különösen rossz idők jártak ránk, mindennaposak lettek a razziák az egyetemisták között. A rendőrhűbába bújít ávosok különösen dühödtek voltak, hiszen égett a pofájuk: a fiatalok egy nap alatt szétverték a híres ÁVH-t. Nemcsak a rendszer bosszúja, személyes sérelmeik megtorlása is hajtotta őket. Menekülnünk kellett. Aztán ott volt az a gyalázatos dolog, amiben sajnos részt vett egy egyetemi tanár és egy egyetemista is. Akit még nem fogtak össze, azokat önszorgalomból sorra feljelentették. Ekkor fogtam a motyómat, s jött az albérletes korszakom. Szinte nincs olyan kerület, ahol ne laktam volna.

– **A szülői házzal milyen volt a kapcsolata akkoriban?**

– Szinte semmilyen, a sanyarú körülmények miatt megszűnt a családi élet. Közben sok jó barátot is elveszítettem. A Hungáriában a mélyvíz megszűnt egy időre, egy csomó embert bebörtönöztek, sokakat pedig kirugdostak az állásából. Kellér Bandi bácsinak ekkoriban született a következő híres mondása: A magyar írók, újságírók három részre oszthatók – az egyik dolgozik, a másik állás nélkül van, a harmadik meg börtönben, és egyszer majd cserélnek. Barátok, kortársak, sorstársak közt tudtam átvészelní ezeket az éveket. Ekkor jött be életembe a gyerekirodalom, óriási kapuként tárult elém, Kormos István volt az ajtónyitó. Azt mondta: mit nyomorogsz, tessék gyerekeknek írni! Addig gyözködött, amíg kipréselte belőlem az első meséskönyvet, így született az *Egy szürke kiscsacsi tör-*

ténete. Nálam nagyobb és öregebb írók is erre az útra tértek, jó csapatba kerültem, életmentő menedékre leltem. Azóta úgy érzem, két szárnyam van: az egyik a vers, a másik a mese.

– **Honnan húzta elő a meséit?**

– A saját gyerekkoromba nyúlnak vissza. Mindenkinek van ilyen kincsesbánya, ám sokan elfelejtik a visszavezető utat. Az élet legtermékenyebb korszaka gyerekkor – íróként is tudatosan járok vissza ide, figurákat, hangulatokat, helyzeteket viszonyításokat hozok. Ez egy végeláthatatlan nagy anyag. Szegény Gombóc Artúrban például egy csomó önéletrajzi vonás is van: állandóan fogyókúrázik, és mégiscsak hízik és dagad, ez egy reménytelen dolog... (*nevet*)

– **Amikor a hatvanas évek elejére konszolidálódott a rendszer, mennyire vetette bele magát a pesti művészetbe?**

– Nagyon benne voltam, máig szerencsésnek tartom, hogy belekerültem. Talán akkor kezdődött, amikor én lettem a Fiala Művészek Klubja megválasztott igazgatója. Ez egy nagyon jó hely volt akkoriban, én voltam egyedül költő, a többiek zenészek, festők, színészek, szobrászok voltak. Az akkori művészek színe-javát megismertem és barátok lettünk. Ez egyfelől szórakoztató dolog, remek társaság, másfelől jó iskola, újabb fejtágító volt. Korábban nem sokat tudtam a képzőművészetéről, de amikor a barátaim meghívtak a műtermeikbe, órákig üldögéltem boldogan, és néztem hogyan dolgoznak. Rögtön kiszúrtak modellnek – nyilván érdekes fejfigurám miatt. Kísérleteztünk is együtt: gyárak ebédlőiben rendeztünk kiállításokat, bemutakozó beszélgetéseket. Először féltünk, hogy kiröhögnek bennünket a melósok, ám végül nagy sikere lett ezeknek az alkalmaknak. Ez egy álom volt, ami azóta is álom maradt: a művészetet kivinni az emberek közé. Manapság mindent visz, kivisz a tévé... Közben visszajártam a Hungáriába is, de egymás között is voltak törzshelyeink, saját presszóink. Jártunk a Marikába a Rákóczi útra, a Városkapuba, az Erzsikébe – akkoriban egy szimpla mellett el lehetett üldögélni sokáig, nem nézték ki az embert. A nagy művészet a Fészekben folytatódott, ahová később bevitték a barátaim. Itt akkoriban szinte mindenki kártyázott. Ez ürügy volt a barátkozásra is, ugyanakkor meglehetősen szenvedéllyel vetettük magunkat a játékba. Jó időtöltés, élet-töltés volt – amikor magányos volt az ember, volt hová menni, voltak nők, lehetett társasági életet élni.

– **Volt kedvenc presszója, kocsmája?**

– Mindegyik helynek volt valami jellegzetessége. Fejes Bandi például a Marika presszóban írta a *Rozsdatemetőt*. Reggel – mintha blokkolt volna – beült, s estig, ameddig bírta, ott dolgozott. Ott is ismerkedtünk meg, jó barátok lettünk, de ide járt Szakonyi Karcsi is. Fejes később udvarolni kezdett a presszó vezetőjének, akit feleségül is vett, így immár szinte hazajárt ide. A Belvárosi kávéház Hernádi és Jancsó társaságának volt az állandó helye. Tamási Áron a XI. kerületi Kis rab-

lóba járt: vacsorázott, fröccsözgetett, és barátokat fogadott. Imádta a társaságot, szívesen anekdotázott, élvezte, ha körülveszik. Később, a hetvenes években már szervezett formában jártunk a Régi Siposba. Minden héten összegyűltünk – mint a gyerekek, úgy vártuk ezeket a keddeket, mindig teltház volt. Galsai Pongrác kezdte szervezni ezeket az összejöveteleket, amikor meghalt, Gyurkovics Tibor telefonált körbe hétről hétre. Egy kis különteremben ültünk, nyitva volt az ajtó, és miközben nagyokat neveltünk, láttuk azokat a nyomozókat, akiket ránk állítottak. Könnyen ki lehetett szűrni őket: szerencsétlenek egész este egy nagyfröccs fölött gubbasztottak. Ha valaki közülünk kissé berúgott, ki is ment és meghívta őket egy körre. De nemigen érdekelt bennünket a megfigyelés.

– **Sosem édesgették nagy ígéretekkel?**

– Szerencsés helyzetbe kerültem a gyerekirodalommal. Ennek műhelyei – legyen szó akár színházról, kiadóról, televízióról – jobbára kiestek a hatalom figyelem alól. Voltak csábítások. Hívtak a *Kortárshoz* irodalmi rovatvezetőnek, ám tíz percig sem gondolkoztam a válaszon. Tudtam, hogy mivel járna ez a munka. Egy csomó barátom verseit vissza kellene dobnom, így könnyedén mondtam nemet. Az efféle megkeresések idővel abbamaradtak, amikor látták, hogy nincs vonzódásom ilyesmihez. Voltak tülekedő, egymást taposó fiatalok, akik közül bőséggel tudott válogatni a hatalom.

– **A rendszerváltás és az azt megelőző időszak sem sarkallta feladatvállásra?**

– Az írószövetség a nyolcvanas években kezdett erőre kapni, a vezetőség körében éjszakába nyúló beszélgetések folytak. Amikor kérdeztem a barátaimat, hogy mégis, miről folyik ilyenkor a társalgás, az volt a hetyke válasz: megdöntöttük a kormányt. Amikor kezdett harci csapattá átalakulni az írók köre, párszor üzentek is értem: a Rózsadomb étteremben tartották az MDF alakuló üléseit. A barátaim többsége odajárt, hívogattak. Nem kényelemből nem mentem, volt energiám, sok dolgot csináltam: nem hittem a dologban. Nem hittem, hogy késő éjjelig beszélgetve, agyoncigarettázva meg lehet dönteni a kormányt. Ráadásul tudható volt, hogy már másnap reggel ott volt az egész szöveg Aczél György asztalán. Talán már azt is éreztem, hogy rossz fele vinne ez. A közéleti szereplés egyfajta pótlék volt sokaknak: aki nem volt elég tehetséges, elkezdett politizálni. Nem akartam ezt, mert úgy éreztem, van elég tehetségem, meg olcsónak is találtam. Amikor MDF-es barátaim a nyakamra jártak, meg még azt is pedzegették, hogy legyek miniszter, viccből azt mondtam, rendben, leszek gyermek- és ifjúsági miniszter. Erre azt mondták, ilyen nincs. A próféta beszélt belőlem, mert később kreáltak ilyet, ám akkor már szóba sem kerültem. A hozzáállásom, magatartásom nem azt jelentette, hogy nem érdekelt az egész, de nem akartam „utcai harcos” lenni. Nem ilyen pályát akartam. Vágytam a változásra, hogy szűnjön meg a hazugság,

legyen szabadság, ám nem akartam ennek a katonája lenni. Nem ítélem el azt, aki belevetette magát a küzdelembe, hiszen sokan becsülettel tették a dolgukat, ám én író akartam maradni egy új világban is. Nem úgy Csurka, aki kivált közülünk, lenézett bennünket, mint gyalogosokat, vezér akart lenni – sikerült is neki. Később többször feltettem a kérdést – neki is, személyesen: nem lett volna jobb, ha író marad? Mindig is amatőrnek éreztem magam a politikában, és nem is akartam profi lenni. 1956-ban olyan robbanásszerű volt az egész, hogy nem lehetett kimaradni az eseményekből, nem volt idő fegyelmeztettnak lenni. Ám az 1989-es rendszerváltásnál bőven volt időm gondolkodni.

– **A kilencvenes években egy ideig a *Magyar Nemzet* állandó szerzője is volt.**

– Volt egy olyan szerkesztői szándék, hogy visszahozzák a tárcanovellát a magyar sajtóba, így három író társam mellett felkértek, hogy havonta írjak egyet. Boldogan csináltam, ez egy számomra kedves prózai műfaj; kötött megbízás volt, amit lelkesen teljesítettem, ráadásul rangot is adott, büszke voltam ezekre a megjelenésekre. Annak idején úgy ismerkedtem meg a műfajjal, hogy alkalmi pénzkeresetként Tersánszky Józsi Jenő elfeledett és elkallódott tárcanovelláit segítettem összegyűjteni. Beültem az Országos Széchényi Könyvtár hírlaposztályára, Magyarország összes napilapját kikértem évfolyamonként a kérdéses időszakból, és ahol Tersánszky-novellát találtam, azt megjelöltem, kiírtam. (Közben olyan felfedezéseket is tettem, hogy Szeged városának az 1910-es években tizenhét napilapja volt!) Tersánszky olyan bőséggel szórta a novelláit, hogy volt egy csomó, amit maga sem ismert. Egészen elképedt, amikor elvittük neki az összegyűjtött, legépelt anyagot. Abban az időben virágzott ez a műfaj – a vonal alatt hozott két-háromflekkes írásokat a kor legnagyobbjai, köztük Móricz, Krúdy, Ady jegyezték.

– **Kevés olyan író ember van Magyarországon, akinek életében, pályájában ekkora szerepet játszott volna a televízió. Hogyan élte meg ezt?**

– Annak idején nagy szerencsém volt, hogy állásba kerültem a „rég” Magyar Televízió gyerekosztályán, nagyon nagy élet volt arrafelé akkoriban. Szerkesztő voltam, figyelgettem, hogyan készülnek a műsorok, s kedvet kaptam a tévészéshez. Először egy zenei oktató műsort készítettem, aztán írtam egy-két tévére való történetet, s kiderült, hogy van hozzá érzékem. Megtanultam a forgatókönyvírást, s eldöntöttem, hogy inkább írni szeretnék a tévének, hiszen magamtól nem fogadhatom el a műveket. Így több időm maradt az írásra. Bábfilmeket, rajzfilmeket írtam, mindent, ami csak belefért a „gyerekműfajba”. Nagyon megszerettem...

– **Mi volt az első műve, ami képernyőre került?**

– Akkoriban volt egy szokás – kicsit a szegénység meg kényszer szülte –, hogy egyszerűen behívtak egy színészt, odaadták neki az esti mesét, ami két-három perc volt, s előben elmondta. Első tévés „szereplésem” ilyen volt. A *Szürke*

kiscsacsi című mesémet olvasta fel Rebró Mara művésznő. Később aztán sorra került a *Mirr-Murr, a kandúr*, amiből később bábos feldolgozás is készült. Ez volt az első 52 részes bábfilm Magyarországon – akkoriban úgy hívtuk, hogy amerikai sorozat, mert korábban csak 13 részesek készültek. Aztán számolatlanul írtam rajzfilmet, gyurmafilmet, játékfilmet.

– **Hogyan viseli, amikor más művészekkel kellett együtt dolgoznia egy produkcióban?**

– Egy műfaj az az írás, ami a könyvben megjelenik, ha ez átkerül egy másikba, eljátsszák, lerajzolják, az számomra is óriási élmény, nagyon élvezem. Borzasztó szerencsém volt ebben is. Csupa jó színészhez kerültek az írásaim. Még a bábfilmek is csupa kiválóság hangján szólalnak meg – gondoljunk csak Süsüre és Bodrogi Gyulára! El is határoztam, hogy soha nem szólok bele másnak a munkájába. Én író vagyok, ami fontos a csapatmunkában, de nem bírálhatom felül másokét. Azóta megfigyeltem, hogy az amerikaiak is rájöttek arra a titokra, amire mi harminc-negyven éve: a hang viszi a dolgot, s már egy ideje ott is legnagyobb színészek kölcsönzik a hangjukat a mesefiguráknak. A bábnak nincs mimikája, a rajzfilmfigura sem olyan kifejező, nagyon nagy szerepe van a hangnak!

– **Van kedvence az adaptációk közül?**

– Tulajdonképpen igazságtalan az ember, mert mindegyiket fel lehetne sorolni, de azért van... Egyik kedvencem könyv alakban is a *Pom Pom meséi*, mégpedig azért, mert addig jobbra minden mesének, ifjúsági regénynek fiú volt a hőse, s végre – akarva-akaratlanul – egy kislány lett a főhős. Aki megy lassan az iskolába, közben képzeleg... A másik pedig az, hogy a Pom Pom a mese nagy birodalmában is egy különös részt képvisel, méghozzá az úgynevezett képzelt lények miatt. Zseniális alkotótársal találkoztam Sajdik Ferenc személyében, akivel teljesen azonos hullámhosszon vagyunk: amit én megálmodtam a papíron, az nem volt kész, a figuráimat ő tette teljessé. De ott van az első játékfilmem, a *Keménykalap és krumpliorr*, ami legnagyobb örömünkre és ámulatunkra Hollywoodban, az 1975-ös X Televíziós Fesztiválon (*az Emmy elődje – a szerk.*) elnyerte az Év Legjobb Gyermekfilmje címet. Hát mi itt Budapesten majd' hanyatt estünk!

– **Hogyan születnek a figurái?**

– Mindenkinek van egy kincsesbányája: a saját gyermekora. Rengeteg figurát és nevet hoztam onnan, többek között Bagamériét is. Amikor írtam a könyvet, megvolt az elátkozott fagyaltos figurája, akitől senki sem vásárol, ám még nem volt neve. Akkor eszembe jutott, hogy Kisújszálláson valóban élt egy fagyaltos, aki tolt a kétkerekű kocsját, és valóban Bagamérinek hívták. Minden figurának, még egy mesefigurának is van valamilyen valóságalapja. Szegény Gombóc Artúrban például egy csomó önéletrajzi vonás is van: állandóan fogyókúrázik, és mégiscsak hízik és dagad, ez egy reménytelen dolog... (*nevet*)

– **A csokoládét is szereti?**
– Nem! De enni azt nagyon! Odavagyok a piacokért és a bográcsban főtt ételekért, amiket magam is készítek.

– **Figyelemmel követi a mostani, gyerekeknek szóló televíziós produkciókat?**

– Borzasztóan érdekel, s rettentően el vagyok keseredve. Amit látok, attól felnőttként is gyakran elrémlök. A gyerek azért gyerek, mert mindent elhisz, tanulja a világot, birtokba akarja venni, és így tovább... Ezért nagyon fontos odafigyelni, hogy mit akarunk elhíttetni velük! Ugyanakkor a gyerek fantáziája végtelen, viszont mégiscsak egy mértéket kell találni. A gyerekek a befogadóképességének határát, hogy mi az, amit még föl tud dolgozni, nem is olyan nehéz eltalálni. Szerintem, akik a mai gyerekeknek szóló műveket készítik, azoknak fogalmuk sincs arról, még azt is megkockáztatnám, hogy fantáziájuk sincs. Ez egy hülye ipar lett, miután kiderült, hogy milyen nagy közönséget is jelent ez. A gyerekek érdekében keményen szűrném ezeket a tartalmakat! De sajnos sok dilettáns, aki máshoz nem ért, elment a „gyerekműfajba”, és ontják a könyveket, CD-ket, filmeket... Ez az áradat pedig kiszorítja a minőségi alkotásokat. Védőhálóra van szükség, nem szabadna kontroll nélkül a gyerekekre zúdítani ennyi szemetet!

– **Mi lehet a megoldás?**

– Támogatni kellene, elő kellene hívni új műveket. A „régii” televízióban volt olyan év, amikor tíz játékfilmet készítettek, most húsz év alatt egy sem készült. Ez nemcsak azért borzasztó, mert a jó művészeket nem foglalkoztatják, hanem azért is, mert a gyerekek joga van a róla szóló történetekhez is: egy magyar gyerek lásson magyar történeteket is. Ez az a világ, amelybe született, ami majd az övé lesz. Rendben van, hogy a régieket – köztük az én meséimet is – ismétlik, de nem készül új, pedig remek alkotók vannak, s a világ változásait is követni kell.

– **Sosem bánta, hogy a nagyközönség igazából a tévé által ismerte meg?**

– 17 éves voltam, amikor megjelentek az első verseim, azóta is írok. De igazán annak kapcsán ismernek, ami a gyerekeknek szól, de nincs is ezzel semmi baj. Nincs bennem két ember, egy költő, meg egy meseíró, aki vitatkozna egymással. Egy verseskönyv ezer-kétezer példányban jelenik meg, nem is kell sokkal több. Ez nem tömegműfaj. Élvezem és büszke vagyok rá, hogy a mesékkel lettem híres. Amikor ezt mondom, nemcsak a hiúság dolgozik bennem, ez egy munkahipótezis, azért örülök a sikereknek, mert visszaigazolja, hogy talán jó az, amit csinálok. Ha az ember leül a papír elé, az egy nagyon magányos dolog, abból minden lehet, kellenek a visszajelzések. De az olyan dolgok is boldoggá tesznek, hogy van Bagaméri fagyfalu, pom-pomos csokisorozat, Nagy Ho-ho-ho-horgászbolt. Ez azt jelenti, hogy érdemes csinálni...